

Miljö- och energidepartementet

Naturvårdsverket
106 48 STOCKHOLM

Uppdrag att utreda gynnsam bevarandestatus för varg

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Naturvårdsverket att utifrån ett brett vetenskapligt underlag uppdatera befintlig sårbarhetsanalys för varg och med den som grund utreda vad som krävs för att vargpopulationen i Sverige ska anses ha gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet.

Naturvårdsverket ska därefter, utifrån utredningen om gynnsam bevarandestatus och i samarbete med Statens jordbruksverk, analysera och redovisa hur socioekonomin påverkas av en vargpopulation som har gynnsam bevarandestatus i Sverige. Naturvårdsverket bör särskilt analysera påverkan på landsbygdens näringar och renskötseln.

Uppdraget ska genomföras i dialog med en nationell kommitté för hållbar vargpolitik (M 2015:2).

Den del av uppdraget som omfattar att uppdatera befintlig sårbarhetsanalys och att utreda vad som krävs för att vargpopulationen ska anses ha gynnsam bevarandestatus ska redovisas till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) senast den 30 september 2015. Den del av uppdraget som omfattar att analysera och redovisa socioekonomiska aspekter ska redovisas till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) senast den 30 november 2015.

Bakgrund

Art- och habitatdirektivet (rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) ställer bland annat krav på att medlemsstaterna ska se till att de arter och livsmiljöer som omfattas av direktivets bilagor uppnår och bibehåller en gynnsam bevarandestatus. Varg är upptagen i bilaga IV som anger arter som kräver strikt skydd och i bilaga II som anger vilka arter som kräver att särskilda

bevarandeområden (Natura 2000-områden) ska utses för att göra det möjligt att bibehålla eller, i förekommande fall, återställa en gynnsam bevarandestatus hos arten i dess naturliga utbredningsområden.

I direktivets artikel 1 anges att en arts bevarandestatus är summan av de faktorer som påverkar arten och som på lång sikt kan påverka den naturliga utbredningen och storleken av artens populationer. Bevarandestatusen ska anses gynnsam när dels uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö, dels artens naturliga utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid, dels det finns, och sannolikt kommer att fortsätta att finnas, en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer ska bibehållas på lång sikt.

EU-kommissionens riktlinjer för förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå (Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores, 2008, A Large Carnivore Initiative for Europe, Report prepared for the European Commission och Note to the Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores, European Commission, DG Environment, 01.07.2008) togs fram mot bakgrund av att det är svårt för enskilda medlemsländer att nå upp till de krav som art- och habitatdirektivet ställer när det gäller arter med låga populationstätheter och gränsöverskridande populationer. Riktlinjerna föreslår att minsta livskraftiga population (Minimum viable population, MVP) ska definieras genom Internationella naturvårdsunionens kriterium E (en utdöenderisk baserad på en kvantitativ sårbarhetsanalys med mindre än 10 procents utdöenderisk över 100 år) eller kriterium D (antalet könsmogna individer) och populationens status måste övervakas med en lämplig metod. Riktlinjerna anger vidare att där kunskap finns är det lämpligt att göra en sårbarhetsanalys för att beräkna MVP.

EU-kommissionen publicerade 2011 riktlinjer för bedömning och rapportering enligt artikel 17 i art- och habitatdirektivet (Assessment and reporting under Article 17 of the Habitats Directive, Explanatory Notes & Guidelines for the period 2007–2012, Final version July 2011, European Commission). Riktlinjerna från 2011 syftar till att säkerställa en harmonisering av medlemsstaternas rapportering. Enligt riktlinjerna är referensvärden nyckelbegrepp vid utvärderingen av huruvida arten har gynnsam bevarandestatus. Referensvärden bör enbart grundas på vetenskapliga grunder och kan behöva förändras mellan rapporteringstillfällena. Referensvärdet för populationsstorlek är den storlek på artens population som bedöms vara det minimum som är nödvändigt för att på lång sikt säkerställa artens livskraft. Referensvärdet för populationsstorlek bör baseras på artens ekologi och genetik. Om en sårbarhetsanalys för att beräkna MVP för arten har genomförts, kan den användas som stöd för att bestämma referensvärdet för

populationsstorleken. Enligt riktlinjerna är MVP för en art per definition alltid lägre än referensvärdet för artens populationsstorlek.

Regeringen beslutade den 10 juni 2010 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att utvärdera de långsiktiga målen för rovdjurspopulationerna. Utredningen överlämnade i april 2011 delbetänkandet *Rovdjurens bevarandestatus* (SOU 2011:37). Utredningen redovisade i betänkandet att dåvarande populationen om 252–291 vargar inte hade uppnått gynnsam bevarandestatus. Som provisoriskt referensvärde för vargstammen i Sverige och Norge föreslogs 450 vargar. Som underlag för bedömningen av gynnsam bevarandestatus och fastställande av referensvärde använde utredningen bland annat en äldre sårbarhetsanalys.

Mot denna bakgrund beslutade regeringen den 31 maj 2012 att ge Naturvårdsverket i uppdrag att redovisa en sårbarhetsanalys för bland annat varg som skulle bygga på senaste dokumenterade kunskaper om arternas populationer (dnr M2012/1490/Nm). I beslutet angavs att sårbarhetsanalysen skulle göras utifrån kriterierna för referensvärde för populationsstorlek enligt EU-kommissionens riktlinjer för förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå. Naturvårdsverket redovisade den 2 juli 2012 en sårbarhetsanalys som tydliggjorde minsta livskraftiga population för varg i Sverige och Norge (dnr M2012/1802/Nm). I redovisningen av MVP inkluderades risken för sällsynta katastrofer som tillfälligt förhöjer dödligheten, men hänsynen till populationsgenetik inkluderades inte. Naturvårdsverket redovisade att MVP för varg i Sverige och Norge är minst 100 individer.

Sårbarhetsanalysen kritiserades för att inte beakta de genetiska aspekterna. Naturvårdsverket redovisade den 18 oktober 2012 en komplettering till sårbarhetsanalysen för varg med de genetiska aspekterna (dnr M2012/1505/Nm). Naturvårdsverket bedömde att 380 vargar i Sverige motsvarar ett referensvärde för populationsstorlek under förutsättning att i genomsnitt 3,5 vargar invandrar och reproducerar sig per 5-årsperiod. Redovisningen har ifrågasatts och det finns i dag ingen hållbar vetenskaplig bedömning av vad som utgör referensvärde för varg i Sverige som beaktar de genetiska aspekterna.

I enlighet med rekommendationerna i EU-kommissionens riktlinjer, om att referensvärdet per definition ska vara större än MVP, föreslog regeringen i propositionen *En hållbar rovdjurspolitik* (prop. 2012/13:191) den 12 september 2013 att referensvärdet för varg i Sverige ska vara 170–270 vargar. Utgångspunkt för regeringens bedömning var Naturvårdsverkets redovisning att MVP för vargstammen i Sverige och Norge är 100 vargar. Regeringen gjorde i propositionen, mot bakgrund av att referensvärdena för populationsstorlek och utbredningsområde var uppnådda, den starka populationsutvecklingen, den förbättrade genetiken med minskad inavelsgrad och ökad genetisk variation, den lyckade genetiska förstärkningen samt en tillräcklig invandringstakt av

vargar från Finland och Ryssland, bedömningen att vargen hade uppnått gynnsam bevarandestatus i Sverige.

Riksdagen beslutade den 10 december 2013 att godkänna regeringens förslag (bet. 2013/14:MJU7, rskr. 2013/14:99). Naturvårdsverket har därefter, i enlighet med propositionen, bestämt referensvärdet till 270 individer. Naturvårdsverket har i december 2013 rapporterat referensvärdet till EU-kommissionen i enlighet med rapporteringen enligt artikel 17 i art- och habitatdirektivet och referensvärdet gäller för tiden 2013–2019 i Sverige. Naturvårdsverket rapporterade även bedömningen att vargen har uppnått gynnsam bevarandestatus i Sverige.

Regeringen beslutade den 30 april 2014 att ge Sveriges lantbruksuniversitet i uppdrag att analysera hur rovdjursangrepp påverkar landsbygdsföretagens hela ekonomi, inklusive indirekta kostnader, och föreslå en ny ersättningsmodell som syftar till att kompensera för de merkostnader som direkta och indirekta skador av ett angrepp av stora rovdjur medför (dnr L2014/1389/JFS). I uppdraget ingår även att analysera om och i så fall under vilka omständigheter bidrag bör lämnas för åtgärder som förebygger angrepp av rovdjur på hägnat vilt, biodling och liknande skadeutsatta verksamheter samt om ersättning bör lämnas för djur som har angripits av stora rovdjur inom vilthägn. Slutredovisning ska lämnas till Näringsdepartementet senast den 31 augusti 2015.

Regeringen beslutade den 1 april 2015 att tillsätta en nationell kommitté för hållbar vargpolitik (M 2015:02). Kommittén ska med förankring hos berörda intressegrupper bistå regeringen i utarbetandet av en hållbar nationell vargpolitik. Det innebär bland annat att kommittén ska utgöra en referensgrupp till regeringen och verka för att berörda intressegrupper finner en gemensam hållning i frågor rörande utvecklingen och förvaltningen av vargstammen. Kommittén ska bland annat följa och föra en dialog med Naturvårdsverket i arbetet med uppdraget att utreda gynnsam bevarandestatus för varg (dnr M2015/1573/Nm).

Närmare om uppdraget

Vargpopulationen är under ständig förändring och förutsättningarna för vargens fortlevnad påverkas kontinuerligt av många olika faktorer. För en framgångsrik förvaltning av varg är det nödvändigt med en väl genomarbetad bild av vargens bevarandestatus som uppdateras allteftersom förutsättningarna för vargens fortlevnad förändras.

Naturvårdsverket ska utifrån ett brett vetenskapligt underlag uppdatera befintlig sårbarhetsanalys för varg och med den som grund utreda vad som krävs för att vargpopulationen i Sverige ska anses ha gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet. Naturvårdsverket ska sammanfatta och använda vetenskapliga publikationer, redovisade

forskningsresultat och andra dokumenterade kunskaper om vargpopulationen i Sverige och Norge. Naturvårdsverket ska vid arbetet eftersträva en bred medverkan från forskarsamhället med representation från flera högskolor och universitet. Arbetet ska bedrivas i en öppen process gentemot berörda intresseorganisationer.

Naturvårdsverket ska därefter, utifrån utredningen om gynnsam bevarandestatus och i samarbete med Statens jordbruksverk, analysera och redovisa hur socioekonomin påverkas av en vargpopulation som har gynnsam bevarandestatus i Sverige. Naturvårdsverket bör särskilt analysera påverkan på landsbygdens näringar och renskötseln.

Uppdraget ska genomföras i dialog med en nationell kommitté för hållbar vargpolitik (M 2015:2).

Den del av uppdraget som omfattar att uppdatera befintlig sårbarhetsanalys och att utreda vad som krävs för att vargpopulationen ska anses ha gynnsam bevarandestatus ska redovisas till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) senast den 30 september 2015. Den del av uppdraget som omfattar att analysera och redovisa socioekonomiska aspekter ska redovisas till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) senast den 30 november 2015.

På regeringens vägnar

Gustav Fridolin

Magnus Bergström

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM
Finansdepartementet/BA
Näringsdepartementet/FJR
Statens jordbruksverk